

Bölge Yeni Bir Değişime mi Yoksa Kaosun Geri Dönüştürülmesine mi Doğru Gidiyor?

2010 yılının sonunda Tunus'ta ilk Arap protestolarının kıvılcımı çıktığından beri, Arap ülkeleri henüz sona ermemiş tarihi bir aşamaya girmişti. Zira bazı rejimler yıkıldı, bazıları ayakta kaldı, savaşlar patlak verdi, devletler dağıldı ve yeni bölgesel güçler ortaya çıktı; bu süreçte ise ABD, Rusya, Çin, Türkiye, İran ve Yahudi varlığı kendilerini, Arap Baharı'nın başlangıcında henüz netleşmemiş bir biçimde yeniden şekillenen bir Orta Doğu'nun karşısında buldular.

Arap Baharı, büyük güçlerin istismar ettiği gerçek bir tarihsel an mıydı, yoksa yaşananlar bölgenin yeniden şekillendirilmesine yönelik daha geniş çaplı bir sürecin parçası mıydı?

En gerçekçi cevap, iki teori arasında kalan bölgede olabilir.

Halkların, kendilerini sokağa iten birine ihtiyaçları yoktu; çünkü diktatörlük, yolsuzluk, işsizlik, adaletin yokluğu ve siyasi ufkun tıkanması gibi kendi nedenleri vardı. Ancak uluslararası ve bölgesel güçler, on yıllardır bölgedeki dengelerin bir parçasını oluşturan rejimlerin çöküşü karşısında seyirci kalmaya hazır değildi.

İşte en tehlikeli aşama burada başladı: İç devrimlerden bölgenin geleceğine dair çatışmalara geçiş gibi.

Arap Baharı'nın en önemli sorunlarından biri, yöneticiyi devirme fikri karşısındaki psikolojik engeli yıkmayı başarması ama hiçbir zaman en zor olan soruyu cevaplayamamış olmasında yatmaktadır: Peki ya sonra ne oldu?

Tunus'ta Bin Ali devrildi, ama devlet ayakta kaldı. Mısır'da Mübarek devrildi ama siyasi sistemin şekli konusundaki çatışma, otoritenin yeniden düzenlenmesiyle sonuçlandı. Libya'da Kaddafi devrildi ama devlet uzun süren bir bölünmeye girdi. Yemen'de iktidar el değiştirdi ama devlet kurumları, çatışmayı kendi bünyesinde absorbe edemedi. Suriye'de ise protestolar çok taraflı bir savaşa dönüştü. Daha sonra gelen Sudan ise, rejimin başının devrilmesinin mutlaka sivil devlete sorunsuz bir geçiş anlamına gelmediğini kanıtladı.

Ama neden bazı devrimler çökmüş devletlere dönüştü?

Burada iç içe geçmiş dört faktör vardır:

Birincisi: Siyasi bir alternatifin olmaması; zira rejimin devrilmesi, yeni bir devlet kurmaktan çok daha kolaydır.

İkincisi: Kurumların zayıflığı; zira devlet, iktidardaki kişiye, partiye veya güvenlik kurumlarına bağlı olduğunda, rejimin başının devrilmesi bizzat devletin geniş kesimlerinin dağılmasına yol açabilir.

Üçüncüsü: Devrimin askerileştirilmesi; talepler sokaktan silaha kaydığında, güç dengeleri değişmeye başlar ve dış güçler farklı tarafları finanse edip silahlandırmaya muktedir bir hale gelir.

Dördüncüsü: çatışmanın uluslararasılaşması; en tehlikeli aşama işte budur; çünkü reform talep etmeye başlayan kişi, kendisini bir anda kendisinden daha büyük bir çatışmanın içinde bulur.

Arap Baharı sonrası yapılan bir araştırma, dış güçlerin sadece seyirci kalmadıklarını, aksine bazı rejimlerin ayakta kalmasında, diğerlerinin düşmesinde ve bazı krizlerin uluslararası nitelikteki iç savaflara dönüşmesinde etkili olduklarını ortaya koymuştur.

Böylece bizim için şu denklemlerle özetlenebilecek bir model ortaya çıkmıştır: Halkçı protesto, ardından rejimin çöküşü ya da sarsılması, bunu takip eden siyasi boşluk, ardından başlayan iktidar çatışması, buna eşlik eden bölgesel ve uluslararası müdahaleler ve sonra da devletin yeniden şekillendirilmesi. Eğer bölgenin geleceğini anlamak istiyorsak, incelenmesi gereken işte bu silsiledir.

ABD ve Avrupa ülkelerinin, patlak vermesinden sonra olayların gidişatında etki sahibi olan siyasi, ekonomik, askeri ve medya araçlarına sahip olduklarını göz ardı etmek zordur.

Burada devrimi üretmek ile sonuçlarını yönetmek arasında bir ayrım yapmak gerekir; zira devrim içeriden başlayabilir, ancak sonucu dahili olmak zorunda değildir. Bu ise Libya'da açıkça ortaya çıkmıştır; zira uluslararası askeri müdahale, protestolara karşı sadece siyasi bir tavır olmakla kalmamış, aynı zamanda güç dengesini değiştiren belirleyici bir faktöre dönüşmüştür. Ancak rejimin devrilmesine, boşluğu doldurabilecek ulusal kurumların inşası eşlik etmemiştir. Suriye'de ise sahne çok daha karmaşıktı; çünkü çatışma kısa bir süre sonra yerel bir çatışma olmaktan çıkıp, ümmete yönelik haçlı saldırısına dönüşmüştür.

İşte burada önemli bir kaide ortaya çıkmaktadır: Bir devlet, krizini dahili olarak yönetme yeteneğini kaybettiğinde, onun krizini, onun adına başkaları yönetmeye başlar.

Umut, 2011'i yeniden üretmekte değil, 2011'deki hatalardan ders çıkarmakta yatmaktadır; yani gelecekteki bir değişim -eğer gerçekleşirse- şunun anlaşılmasıyla çok daha olgunlaşmış olacaktır: Yöneticinin devrilmesi, devletin devrilmesi anlamına gelmez. Ayrıca ordunun; kaçınılmaz bir düşman olmadığı gibi, mutlak bir kurtarıcı da olmadığına anlaşılması. Muhalefetin sadece iktidarı devirme projesine değil, bir yönetim projesine ihtiyacı vardır. Siyasi bağımsızlığın, bağlı kalınması gereken bir ideolojiye ihtiyacı vardır. İç saha bölünmüş olduğunda, dış müdahale çok daha güçlü bir hale gelmektedir.

En tehlikeli olan şey, devrimin bir projeden bölgesel ve uluslararası güçlerin çatışması için bir vekalet dönüşmesidir. İşte tam da burada bir umut ışığı vardır: Bu da Arap Baharı'nın eskisi gibi geri dönmesi değil, yöneticiyi değiştirmenin oyunun kurallarını değiştirmekten çok daha kolay olduğunu bilen bir neslin doğuşudur.

Orta Doğu'daki bölgesel düzenin şeklini belirleme hakkına sahip olan kimdir?

Arap Baharı eğer bölgenin iç politikasını yeniden şekillendirdiyse, Amerika da Ortadoğu'yu ve bölgenin dünya düzenindeki konumunu yeniden şekillendirebilir. Ayrıca hatalardan biri de, Yahudi varlığının yaşanan her şeyi tek başına kontrol

ettiğini öne sürmektir. Ancak Arap devletlerinin yöneticilerinin çoğunun zayıflığı ve ihaneti ile iç çatışmalarla meşgul olmalarının, bölgesel güvenlik ortamında önemli bir dönüşüme yol açtığını söylemek de gerçekçidir. Geleneksel olarak Arap dünyasının ağırlık merkezlerini oluşturan ülkeler kendi iç krizleriyle meşgul olurken, bölgesel güvenlik öncelikleri de değişmiştir.

Ancak sonraki gelişmeler meselenin diğer yüzünü ortaya çıkarmıştır: Arap dünyasındaki parçalanma, varlık için kesinlikle daha istikrarlı bir Ortadoğu'ya yol açmamış; aksine silahlı gruplar için yeni ortamların ortaya çıkmasına, İran ile Yahudi varlığı arasındaki çatışmanın tırmanmasına ve bölgesel çatışmaların kapsamının genişlemesine katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla kaos, bir tarafa kısa vadeli kazançlar sağlayabilir, ancak herkes için uzun vadeli stratejik tehditler doğurabilir.

Nasıl yönetileceğini bilmeyen bir muhalefet, Suriye'de olduğu gibi iktidara geldikten sonra sorunun bir parçasına dönüşebilir. Bu nedenle anayasa, seçimler, ekonomi, yargı, güvenlik, dış ilişkiler ve karar alma sürecinin dış güçler tarafından tekelleştirilmesinin önlenmesi konularına yönelik net bir vizyonun olması gerekir. Bu ise ancak ümmetin rüştüne geri dönmesi, davalarına bağlı kalması ve Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in bizlere müjdelediği gibi Nübüvvet Minhacı üzere Raşidi Hilafete götürecek ümmet projesini benimsemesiyle mümkün olur; şüphesiz ümmet bu projeyi kucaklamak için can atmaktadır.

Ey bu ümmetin muhlisleri ve ey ümmet içindeki güç ehli: Dininize yardım etmek ve şeriatınızı uygulamak için harekete geçin, bu ümmetin destekçileri olun, İslami hayatı yeniden başlatmak için çalışanlarla birlikte çalışın ve Rabbinin şeriatını uygulayarak bu ümmetin izzetini geri getirin; Vallahi bu çok yakındır. Nitekim Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ * بَنَصْرَ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ** “O gün Allah'ın zafer vermesiyle müminler sevinecektir. Allah, dilediğine yardım eder. O, mutlak güç sahibidir, çok merhametlidir.” [Rum 4-5]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Nebil Abdulkerim